

Motion till riksdagen 2006/07:Ju217

av **Lena Olsson m.fl. (v)**

Schengens informationssystem II

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om villkor för att inrätta en verkställande myndighet för Schengens informationssystem II (SIS II).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen ska verka för att artikel 14 i den föreslagna förordningen för SIS II förändras så att biometriska data inte ensamma ska godtas som grund för identifiering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen ska verka för att kriterierna för registrering av tredjelandsmedborgare i SIS II görs mer restriktiva.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen ska verka för att endast de myndigheter som ansvarar för gränskontroll och för utfärdande av visum ska få tillgång till information om tredjelandsmedborgare lagrad i SIS II.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen ska verka för att integritetsskyddsreglerna för SIS II blir enhetliga och att den enskilde får insyn och rättelsemöjlighet beträffande uppgifter om sig själv.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att det ska utses nationella myndigheter dit de drabbade kan vända sig och som kan föra upp ärenden på EU-nivå.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen ska verka för att SIS II-förordningen tillförs effektiva regler om integritetsskydd i form av tydliga begränsningar av de ändamål för vilka de insamlade uppgifterna får användas.

Fel! Okänt namn på

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska verka för ett återinförande av kommissionens ursprungliga förslag om att ålägga de nationella myndigheterna att i förväg informera den berörda individen om att hans eller hennes uppgifter i SIS II ska behandlas och om identiteten på kontrollanten, ändamålet och potentiella mottagare.

Inledning

Vänsterpartiet röstade emot Sveriges anslutning till Schengenkonventionen när frågan avgjordes av riksdagen våren 1998. De tyngsta invändningarna då var att Schengensamarbetet hotade den personliga integriteten och också riskerade att inskränka flyktingars möjligheter att söka asyl och att det viktiga samarbetet mot gränsöverskridande brottslighet borde ha organiserats i former som inte hotade den enskildes rättssäkerhet och asylrätten. Nu kan det konstateras att Vänsterpartiet tyvärr hade rätt i sina farhågor. Trots de försäkringar om motsatsen som regeringen då lämnade har Sverige anpassat sin asyllagstiftning med transportörsansvar för att kortsluta asylrätten. Rättslösheten för de miljoner som registrerats i Schengens informationssystem är nästan total.

Den 2 juni 2006 kom EU:s justitie- och inrikesministrar preliminärt överens om en ny förordning, Schengen Information System II (SIS II). SIS II kommer att starkt påverkas av annan EU-lagstiftning som är under antagande. Det gäller beslutet om SIS II för polisändamål och förordningen om tillgång till SIS II för myndigheter som ansvarar för motorfordonsregistrering. Det gäller även det föreslagna Visa Information System (VIS), den framtida användningen av Eurodac samt införande av biometriska kännetecken i EU:s databaser och i EU-passen.

Beslutsprocessen

De råder en stark brist på insyn och genomskinlighet i den process under vilken SIS II antagits. SIS II är ett oerhört viktigt förslag, som bl.a. innebär att en stor databas upprättas där miljoner människor kommer att registreras. Databasen kommer att få stor betydelse för individens rörlighet, detta inte bara p.g.a. användningen av biometriska kännetecken utan också p.g.a. gemensam användning med VIS och Eurodac och även utbyte med andra databaser.

Dessa förhållanden gör att det är av största vikt att de nationella parlamenten mycket noggrant granskar projektet. Denna granskning försvåras av att olika delar antas vid olika tillfällen. Dessutom skiljer sig kommissionens ursprungliga förslag från de senaste förslagen som varken gjorts tillgängliga för allmänheten eller för de nationella parlamenten. Fortfarande råder oklarhet om den text som EU:s justitie- och inrikesministrar kom överens om vid sitt möte den 2 juni 2006 är den slutliga kompromissen mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet eller om den kommer att utsättas för en full-

ständig granskning vid parlamentets plenarsession. Om förslaget antas vid parlamentets första läsning blir parlamentets behandling av mer formell natur som när "the Community Border Code" antogs 2005.

Verkställande myndighet och möjligheterna för ansvarsutkrävande

Enligt artikel 12 i den föreslagna förordningen ska en verkställande myndighet för SIS II inrättas. Detta kan ha sina fördelar från praktiska och budgetmässiga perspektiv, men är samtidigt riskfyllt eftersom myndigheten kommer att ha EU-ansvar och behörighet och samtidigt operera helt autonomt visavi EU-institutionerna. Det är nödvändigt att vissa villkor uppfylls för att inrättandet av en sådan myndighet ska kunna accepteras:

1. Fullständig behörighet för EG-domstolen att bedöma lagligheten i myndighetens beslut och aktiviteter.
2. Tydliga regler om skadeståndsansvar.
3. Tydliga och sammanhängande regler om kommissionens ansvar.
4. Tillämpning av EU:s allmänna regler om tillgång till EU-institutionernas dokument.

Regeringen bör verka för att dessa villkor ska uppfyllas för att en verkställande myndighet för SIS II ska inrättas. Vad som ovan anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Användning av biometriska uppgifter som enda grund för identifiering

Artikel 14 i den föreslagna förordningen innehåller att biometriska data som finns i SIS II används för identifieringsändamål. SIS II kommer således att bli sökbar på grundval av enbart biometriska data som foto eller fingeravtryck utan att ytterligare data som för- och efternamn krävs. Denna användning av biometriska uppgifter för identifikationsändamål har explicit förkastats av kommissionen, men också av Europeiska dataskyddsövervakaren eftersom den teknologiska tillförlitligheten inte är sådan att identifieringen blir säker. Att använda biometriska data som ensam identifikationsgrund innebär en alltför hög risk för felaktig identifiering eller icke-identifiering. Om bara en halv procent blir felidentifierade vore detta alldeles för många med tanke på de miljoner människor som kommer att registreras i dessa databaser. Det har också framförts varningar för att denna centrala lagring av biometriska data ökar risken för otillåten användning av dessa databaser, manipulering av biometriska data av kriminella organisationer och möjliga identitetsstöld.

Fel! Okänt namn på

Regeringen bör verka för att artikel 14 i den föreslagna förordningen för SIS II förändras så att biometriska data inte ensamma ska godtas som grund för identifiering. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kriterierna för lagring av uppgifter om tredjelandsmedborgare i SIS II

Kriterierna för registrering enligt artikel 15 (2) i förordningen har utvidgats betydligt i förhållande till artikel 96 i Schengenkonventionen. En person fick registreras enligt Schengenkonventionen om det fanns klara bevis för en avsikt att begå allvarliga brott. Ordet bevis har bytts ut mot indikationer i artikel 15 (2).

Artikel 15 AA innehåller bestämmelser att tredjelandsmedborgare kan registreras på grundval EU-terroristlistor, som grundas på ett reseförbud beslutat av FN:s säkerhetsråd. Detta är mycket oroande eftersom kriterierna för att klassificera någon som terrorist är hemliga och oklara. Det förefaller också som att avsikten är att dessa registreringar ska kunna göras på grundval enbart av biometriska data.

Regeringen bör verka för att kriterierna för registrering av tredjelandsmedborgare i SIS II görs mer restriktiva i enlighet med vad som anges i motionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Myndigheter som ska få tillgång till SIS II

I det ursprungliga förslaget från kommissionen ska information om tredjelandsmedborgare som lagras i SIS II vara tillgänglig för myndigheter som är ansvariga för gränskontroll och utfärdande av visum. I förslaget från den 6 juni 2006 ska också de myndigheter som är ansvariga för poliskontroller inom landet få tillgång till SIS II. Detta gör det uppenbart att information om tredjelandsmedborgare kommer att användas för andra ändamål än gränskontroller och visumansökningar. Det finns stor risk att poliser börjar göra allmänna sökningar i SIS II när man kontrollerar någon av de orsaker som har att göra med den allmänna ordningen. Regeringen bör verka för att endast de myndigheter som ansvarar för gränskontroll och för utfärdande av visum ska få tillgång till information om tredjelandsmedborgare lagrad i SIS II. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Integritetsskyddsreglerna

Frågan om vilka integritetsskyddsregler som är tillämpliga på SIS II kompliceras av motsättningen mellan första och tredje pelaren. Å ena sidan faller databehandling inom SIS under tillämpningsområdet för 1981 års Europarådskonvention om dataskydd och det rambeslut om dataskydd inom tredje pelaren som eventuellt kommer att antas. Å andra sidan kommer behandlingen av data rörande tredjelandsmedborgare som vägras inresa p.g.a. SIS att falla under EG-direktiv 95/46. Då gäller första pelarens regler. Detta direktiv kommer också att gälla viseringsinformationssystemet (VIS) utom när det är fråga om att lämna ut VIS-data till säkerhetstjänster eller Europol. Då gäller i stället tredje pelarens dataskyddsregler.

Den beskrivna ordningen är givetvis oacceptabel. Det blir omöjligt både för den enskilde och för myndigheterna att veta vilket regelsystem som är tillämpligt. Enhetliga regler med garantier att den enskilde får tillgång till de uppgifter som lagrats om honom/henne och bereds möjlighet till rättelse eller raderande av felaktiga uppgifter måste tillföras förordningen. Regeringen bör verka för att integritetsskyddsreglerna för SIS II blir enhetliga och att den enskilde får insyn och rättelsemöjlighet beträffande uppgifter om sig själv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det bör också utses nationella myndigheter dit de drabbade kan vända sig och som kan föra upp ärenden på EU-nivå. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Begränsningar av förordningens ändamål

Begränsningar av de ändamål för vilka insamlade data får användas är central i allt skydd för den personliga integriteten. Det är en garanti för genomsynlighet och legal användning av insamlade data. Några sådana ändamålsbegränsningar kommer knappast att finnas om förordningen genomförs i sin nuvarande form. Ändamålet beskrivs som att ”bevara till offentliga politiken och en hög nivå på den allmänna säkerheten, inklusive den nationella säkerheten på medlemsstaternas territorier samt använda informationen för att tillämpa fördragets regler i avdelning IV om fri rörlighet för personer”. Också kommissionens förslag nyligen om databasernas interoperabilitet står i fullständig strid med principen om ändamålsbegränsning.

Regeringen bör verka för att SIS II-förordningen tillförs effektiva regler om integritetsskydd i form av tydliga begränsningar av de ändamål för vilka de insamlade uppgifterna får användas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

Förhandsinformation till individen

Kommissionens ursprungliga förslag som ålade de nationella myndigheterna att i förväg informera den berörda individen om att hans/hennes uppgifter i SIS II ska behandlas och om identiteten på kontrollanten, ändamålet och potentiella mottagare har strukits. Regeringen bör verka för att dessa bestämmelser återinförs i förordningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 26 oktober 2006

Lena Olsson (v)

Marianne Berg (v)

Kalle Larsson (v)

Pernilla Zethraeus (v)

Jacob Johnson (v)

Hans Linde (v)

Alice Åström (v)